

TVŮRČÍ FOTOGRAFIE

V PRAXI

Němcová Marie

JAK TVŮRČÍM ZPŮSOBEM VYUŽÍT

KOMPOZICI EXPOZICI BARVY SKLADBU OBRAZU

PERSPEKTIVU TONALITU KONTRAST OSVĚTLENÍ

OBSAH
TVŮRČÍ FOTOGRAFIE
v praxi

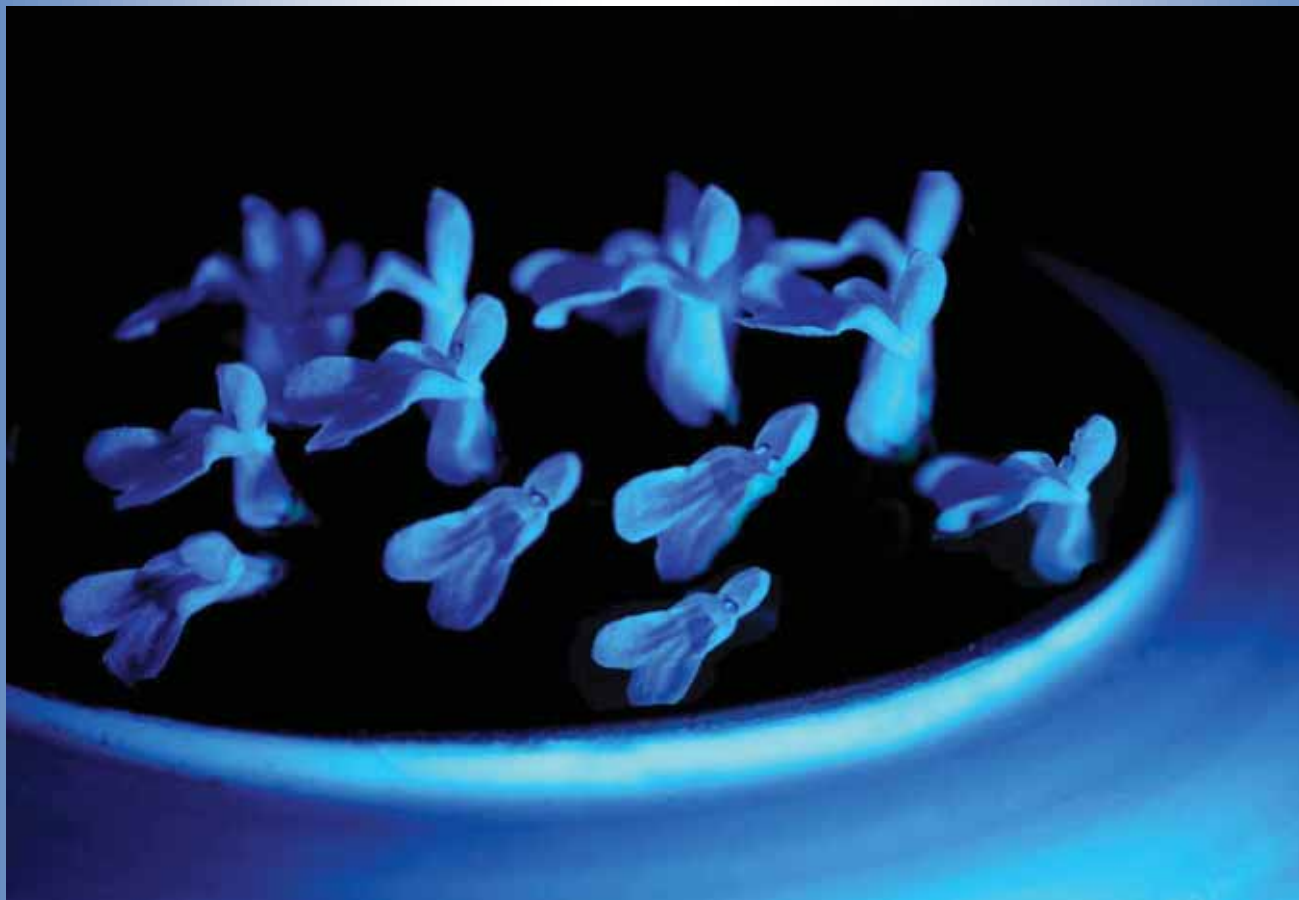
Němcová Marie

		Strana
1	Tvůrčí vidění	9
1.1	Výběr námětu	9
1.2	Nápad	12
1.3	Fotografické vidění	14
2	Základy fotografické techniky jako tvůrčí podnět	18
2.1	Expozice	21
2.1.1	Hloubka ostrosti	22
2.1.2	Vyvážení bílé (WB-White Balance)	24
2.1.3	Zaostření motivu	27
2.1.4	Osvětlení	29
2.1.5	Digitální šum a zrna	45
2.1.6	Objektivy a ohnisková vzdálenost	48
2.1.7	Základní pomůcky k fotografování	61
3	Role prvků ve fotografickém obraze	66
3.1	Figurativní prvky	66
3.1.1	Celistvost obrazové figury	66
3.1.2	Hlavní motiv	69
3.1.3	Vedlejší motiv	72

	Strana
3.1.4 Popředí a pozadí	77
3.2 Nefigurativní prvky	84
3.2.1 Linie	84
4 Kompozice fotografického obrazu	91
4.1 Skladba fotografického obrazu	96
4.2 Vyvážení fotografického obrazu	102
4.3 Zlatý řez	106
4.4 Stanoviště	128
4.5 Obsah snímku a forma obsahového sdělení	133
4.6 Emocionální vyznění	141
5 Tvůrčí aspekty ve fotografickém obraze	145
5.1 Barva	145
5.2 Monochromatické snímky	156
5.3 Sekvence barvy	161
5.4 Malování světlem - světelné graffiti	166
6 Struktura a textura povrchu	168
7 Ostrost a tvůrčí neostrost	176
9 Rytmus	178
10 Kontrast	180

	Strana
10.1 High-key - světlá tonalita	185
10.2 Low-key - tmavá tonalita	188
11 Černobílá fotografie	189
11.1 Průvodce černobílým světem a tvůrčí možnosti	190
11.2 Převod do černobílé podoby z barevného snímku	194
12 Zachycení pohybu	198
13 Perspektiva a prostor	204
13.1 Získání dojmu prostoru ve snímku	205
13.2 Plošný obraz	214
14 Různé formy tvůrčího vyjádření	216
14.1 Abstrakce	216
14.2 Chaos	218
14.3 Panorama	219
14.4 Fotografování ulice	221
14.5 Reportáž	222
14.6 Esej a minipříběh	226
14.7 Experimenty	232

	Strana
14.8 Rám obrazu	233
14.8.1 Optický rám fotografie	233
14.8.2 Skutečný obrazový rám	234
15 Divák	239
16 Rukopis fotografa	241

„Fotografie musí být přetvořením optického zážitku.“

Mohly-Nagy

*„To, co činí dobrého fotografa dobrým fotografem, je um,
dovednost a kreativita.“*

André Kertesz

Kde se bere v člověku neustálá touha něco tvořit?

Snad je to způsob sebevyjádření, který nás nutí objevovat nové pohledy, souvislosti, vztahy, nacházet určité pochyby, ale i omyly. Jako fotografové jsme si zvolili fotografickou tvorbu, pomocí níž se snažíme všechny tyto pocity vyjádřit tvůrčím způsobem. Hledáme intuitivně nebo vědomě výtvarnou formu a emotivní působivost, jak tyto tvůrčí podněty převést do specifického fotografického přepisu.

Jsme-li náročnější a nestačí nám jen mačkání spouště a zaznamenání skutečnosti, využíváme neomezené množství tvůrčích a výtvarných vyjadřovacích prostředků, které nám digitální fotografování nabízí. Zvolit můžeme nezvyklé nastavení expozice, řadu kompozičních variant, působení tonality, linií, tvarů nebo barvy. Můžeme hledat souvislosti, vztahy mezi jednotlivými prvky, kontrast, soulad, interakci, perspektivu, plošné vyjádření. Nesmíme zapomínat na světlo, různé filtry, chybné nastavení aparátu a zejména počítačové úpravy.

Tajemství úspěšných a vizuálně přitažlivých snímků tkví v tom, že do nich vkládáme vlastní kreativní sebevyjádření a to bez ohledu na to, jestli fotografie vychází ze zachycení reality nebo je to dílo našich představ, nápadů, snů nebo fantazie. Působí-li fotografie jako tvůrčí snímek, tak by fakt, jestli zachytila skutečnost nebo je dílem fantazie, nemělo být pro diváka vůbec rozhodující.

Uvádí se devět aspektů, které vytvářejí dobrou fotografii.

Nemusí být ve snímku všechny.

- Důvěrně známý objekt	- Detaily a zřetelnost	- Syté barvy
- Harmonie	- Jas	- Nápad
- Kontrast	- Krása	- Tvůrčí vidění

Vybíráme jednoduché náměty, třeba jen obrysy postav v protisvětle.

1 Tvůrčí vidění

V rámci vytváření kreativní fotografie můžeme manipulovat s tonalitou, barvou, výřezem, chybným nastavením Vyvážením bílé, zesvětlovat, rozostřovat, prostě provést cokoli, co podtrhne náš nápad, dodá snímku „šmrnc“ a zejména obsah. Je jedno, jestli jsme to provedli v rámci základní expozice nebo snímek upravili v editoru počítače. Důležité je, aby v něm bylo něco navíc, co zaujme.

„Fotografie je v současnosti vůbec nejpoblárnějším způsobem kreativního vyjadřování na světě.“

Michael Freeman

1.1 Výběr námětu

Spoušť fotografického aparátu mačkáme s určitým záměrem. Nejdříve vznikne nápad, myšlenka a představa budoucí obrazové scény, do níž vložíme důležité prvky, z nichž každý má v obraze určitou roli. To vše zachytíme pomocí nastavení technických parametrů, volbou vhodné kompozice a to tak, aby podpořily zvolenou myšlenku, tedy obsah snímku.

Výběr námětu, to je hledání. Objevování krásy, neopakovatelných okamžiků, které zastavíme v čase, aby se objevily na našem fotografickém obraze. Je to hledání životního prožitku, který fotograf dokáže nejen najít, ale i prožít. Proto je život fotografa bohatší.

A jak na to?

- ◆ **Nejdříve hledáme vhodný výsek reality** pro realizaci našeho záměru. Někdy nám náhoda nabídne fotografický skvost, aniž bychom se snažili, jindy musíme urazit pořádky kus cesty k jeho zdárné fotografické podobě.
- ◆ **Vybíráme hlavní motiv** a to jako dominantu, která by měla zobrazit naši představu. K němu vybíráme vhodné prostředí, ostatní prvky, které spoluvytvářejí obsah celé scény.

- ◆ **Do snímku vložíme tvůrčí vklad.** Nápad, tvůrčí myšlenku, která rozvine objevenou realitu, zvýrazní ji a přidá třetí rozměr.
- ◆ **Volíme způsob snímání,** technické parametry, vybíráme roční období, osvětlení, ale také atmosféru.

Tvůrčí fotograf vidí námět tam, kde ostatní vidí všední realitu. Souvisí to s jeho fantazií, obrazotvorností, představivostí i špetkou talentu. K tomu je třeba přidat ještě technické znalosti a umění kompozice obrazu. Výsledkem je tvůrčí snímek.

Stín se položil na podlahu a to pomocí světla. Postava odchází a to směrem, který naznačují obloukovité linie.

„Neexistuje žádné vysvětlení, já se s těmi instinkty narodil.“

Fotograf André Kertesz

Neobvyklý námět je hodnocen jako tvůrčí, neboť neobvykle funguje vždy. Jsou náměty z cizích zemí, které málokdo viděl, třeba pohled do kráteru sopky. A tak exotika z cest je zárukou zajímavého a kreativního snímku, aniž bychom se hodně snažili. Neobvyklé stačí jen najít a ovládat základy fotografování. Avšak pořídit tvůrčí snímek ze všedního prostředí, není jednoduché. Fotografovat všední život, to jsou náměty, které už byly snímány tisíckrát. Vidět je jinak, je daleko složitější a chce to fotografa, který vidí fotogenické objekty, které jiní přehlédnou. Třeba ho překvapí pohled na ulici, kudy denně prochází a která se ostatním zdá všední.

Jednoho fotografa zavřeli do zcela prázdné místnosti, do které pouze vnikalo světlo oknem, aby pořídil tvůrčí snímek. A povedlo se. Světlo nakreslilo na zemi stíny, které dokázal vložit tvůrčím způsobem do snímku. Snímek všechny okouzлил a překvapil. Kreativní vidění znamená, vložit do snímku nápad. Pokud takový snímek překvapí, zaujme, objeví ve všednosti krásu, můžeme říci, že fotograf má fotografické vidění.

Sedí-li asijec v klobouku na pytli s rýží a za ním je rýžové pole, stačí snímek správně exponovat. Stává se tak zajímavým, protože je v něm exotičnost. Ta schází snímku našince, který sedí na pytli brambor. Vložit do snímku něco navíc, tedy autorský vklad, aby byl zajímavý, není snadné.

FOTOTIP

U vybraného motivu zvážíme jeho obsah, formu i ztvárnění. Zvolíme:

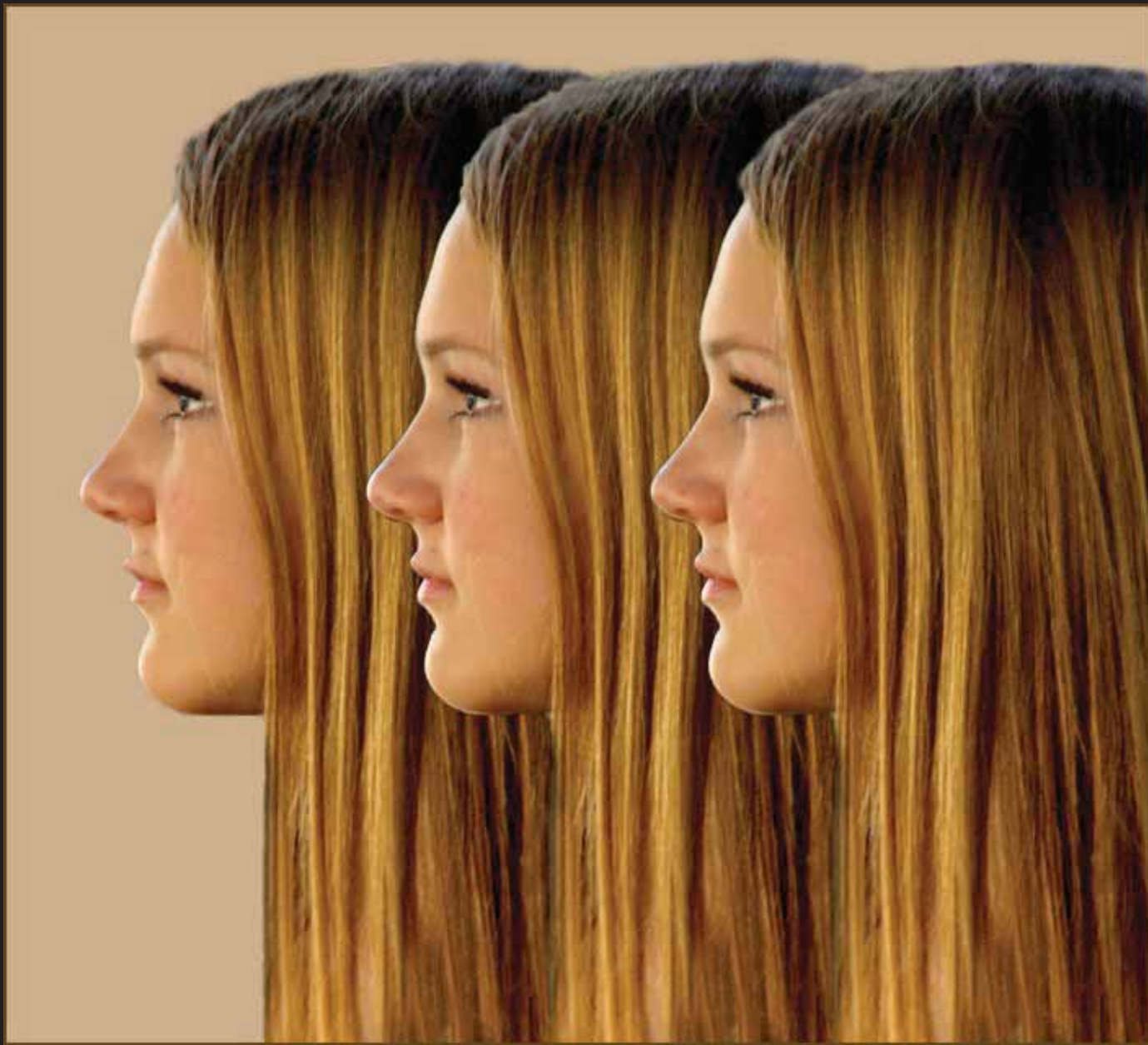
- 1. Snímek na výšku nebo na šířku*
- 2. Hlavní motiv celý nebo vybereme jen jeho podstatnou část*
- 3. Hlavní motiv jako jediný prvek v obraze nebo k němu přibereme další prvky, pozadí a popředí*
- 4. Kompoziční řešení podle zlatého řezu nebo je zcela ignorujeme*
- 5. Scénu bez rušivých a zbytečných prvků*
- 6. Úhel pohledu přímý, shora, zespodu nebo z boku*
- 7. Snímek barevný, monochromatický nebo černobílý. V případě barevného snímku vnímáme, kolik je v obraze zelené, modré a červené.*
- 8. Vyvážení obrazu tonální, barevné, tvarové nebo pomocí děje*
- 9. Podtržení a zvýraznění hlavní myšlenky a obsahu. Kostel, odrážející se v blízkém rybníku, bude mít nádech do žluta, kdežto rybník do modra.*

1.2 Nápad

Než se vnoříme do nabídky tvůrčích podnětů této knihy, je třeba si uvědomit, že základem tvůrčího snímku je **NÁPAD**. A tak chceme-li cokoli tvořit, musíme mít nejdříve nápad, představu a previzualizaci. Nápad charakterizuje svého autora, vystihuje jeho zaměření, povahu, náladu, rukopis, bystrost, představivost i fantazii. Může být nabyt emocemi, vtipem, nabízet extravaganci, šarm, romantiku, údiv nebo překvapení. Vždy by z něj měla vyzařovat úcta i láska k fotografování a také noblesa.

Měli bychom hledat způsoby vidění, které se odrazí v našich fotografiích a do nich vložit autorský vklad. Nestačí předvést skutečnost, tedy dokument o ní, ale ovlivnit vzhled snímku, skutečnost změnit tak, jak ji chceme vidět nebo objevit v ní něco, čeho si lidské oko nevšimne.

Abychom byli tvůrčí, měli bychom umět vnímat i cítit to jiné, zajímavé, neobvyklé, co ostatní nevidí, k nápadu přidat i trochu hravosti a vlastní osobitosti. Fotografování je svět nevyčerpatelných možností, hledání krásy a inspirace. Je třeba mít pro neobvyklé obrazové vjemy cit, odpoutat se od spěchu a všednosti každodenního shonu. Snažme se vymyslet nápad, který posune snímek k jinému obsahovému vyjádření, dodá mu jiskru, šarm, jinakost, prostě něco, co zaujme. Samozřejmě, že ne každého.

***„Musíte se začít poohlížet po snímcích, které nikdo jiný nepořídí.
Musíte využít nástrojů, které máte k dispozici a pátrat hlouběji.“***

Albert Allard

Divák má jiné zkušenosti, vlastnosti i vnímání světa, než autor. Dílo, odlišné jeho vnímání, ho může překvapit, zaujmout, ale také nudit, prostě se nelíbit. Pokud se líbí alespoň jednomu divákovi, tak jsme uspěli! Dnes, v době digitalizace, máme výhodu v tom, že prostředků, které nás k nápadům mohou přivést je neskonale více, než dříve a to nejen v menu aparátu, ale i v editorech počítače. Navíc se mění doba, samotný člověk má dnes ve tváři zcela jiný výraz, než měl před sto lety.

Nápad by měl mít jiskru a smysl. Někdo se jako nápaditý a navíc s fotografickým viděním narodí, jiný se musí k němu častým fotografováním a získáváním zkušeností dopracovat. Lidská fantazie a obrazotvornost však nemá hranic, proto množství nápadů všech fotografů je neomezené.

1.3 Fotografické vidění

Umět fotograficky vidět znamená, nejen si více všimnout okolí, ale vnímat kompoziční skladbu budoucího záběru a z celku umět vybrat zajímavý výřez. Většina lidí prochází nejen ulicí nebo krajinou netečně nebo ji vnímá jen jako pěkný celek. Zato fotograf by si měl cvičit zrak, všimnout si života kolem sebe, podvědomě hledat náměty, detaily, zajímavé kompozice, linie, křivky, barvy nebo kontrasty. Měl by vidět nejen krásnou přírodu, ale také inspirující motiv v ní, jako základ budoucího snímku. Nejen krásnou dívku Evelínu, ale postavu, představující krásu ženy.

Kreativní vidění znamená, umět oddělit zajímavé od rušivého, vyhnout se splývavým plochám nebo dotýkajícím se liniím. Začás začneme nejen vidět bezpočet zajímavých námětů v místech, která jsme dříve procházeli bez povšimnutí. Náš život se stane bohatší o podněty, zážitky i vizuální vjemy, které jsou fotogenické, tedy krásné, ladné a dovedou pohládit. Abychom takto vnímali svět kolem sebe, je třeba mít fotografickou duši a vidění.

„Být dobrým fotografem vyžaduje velkou dávku obrazotvornosti. Už méně ji potřebujete k tomu, abyste se stali malíři, protože si věci můžete vymyslet. Ale ve fotografii je všechno tak obyčejné a než se naučíte obyčejně vidět, musíte se hodně dívat.“

David Bailey

Anselovi Adamsovi se říká „básník amerického západu“, neboť jeho fotografie Yosemitekého údolí jsou v Americe všude a ve všech formách. Všude vypadají přitažlivě a to na pohlednici, v trafice, v muzeích, galeriích i velmi drahých publikacích. Jsou v nich dramatické nálady i city. Jsou lyrickým vyznáním i oslavnou ódou přírodních krás země. Nejslavnější z nich je Měsíc a Half Dome. Spojuje monumentálnost a lyriku. Adams tuto skálu fotografoval 40 let a tento slavný snímek vznikl až v r. 1960.

Technické fotografování je jen nástrojem k vyjádření prožitků. Proto velmi záleží na reálném motivu, který by měl vyjadřovat naše nálady i city. Málokdo z nás má dostatek trpělivosti jako A. Adams, aby dokázal čekat na vhodný světelný efekt východu nebo západu slunce, dramatické seskupení mraků s prodírajícími se paprsky světla a to několik roků. Navíc si dnes můžeme v editoru počítače podobnou náladu vykouzlit. Nezáleží na tom, jestli to tak bylo ve skutečnosti. Důležité je, aby snímek byl pro diváka zážitkem, který u něho vyvolá emoce a potěší ho.

FOTOTIP

Krásu můžeme do snímku vložit dvěma způsoby:

- ***Zachytíme krásný objekt tak, aby i na snímku jako krásný vypadal. Zdá se to jednoduché, ale je to velmi složité.***
- ***Zachytíme běžný objekt tak, že vypadá na snímku krásně a to za pomoci osvětlení, kompozice, úhlu pohledu nebo úpravy v počítači. K tomu je třeba mít zkušenosti, vlohy, nápady a fotografické vidění.***

„Dívejte se na tisícovky fotografií a zapamatujte si je. Až později v hledáčku uvidíte něco, co vám připomene nějaký známý snímek, nemačkejte spoušť.“

A. Brodovič

*Denně procházíme
kolem pavučin. Jen
jednu prosvítilo
slunce a pozadí jí
umožnilo vyniknout.*

*Voda se na chvíli
přeměnila v zrcadlo
a nabízí pohled,
který je nám skryt.*

2 Základní fotografické techniky jako tvůrčí podnět

Nastavení expozice, tedy expozičního času, clony, citlivosti v ISO, Vyvážení bílé, ale také správné zaostření, to jsou základní úkony, které provádíme proto, aby snímek byl technicky co nejkvalitnější. I do těchto nastavení můžeme vložit nápad nebo s nimi experimentovat. Důležité je, aby všechny úkony směřovaly k podtržení obsahu snímku. Pokud je jeho obsah chmurný, vyžaduje nastavení, které snímek ponoří do tmavších tónů, kdežto jemný portrét podpoří jemná technika.

Jemné světlo, clonové číslo 11, ISO 200, stativ a expoziční čas 1/30 s, zajistily vyšší hloubku ostrosti a umožnily barvám, aby květu dodaly jemnost a prostorovost. Důležitý je směr pohledu květu, který by měl směřovat do středu obrazu.